

Existence tradičních řemesel v památkové péči je v ohrožení. Památkáři proto vymysleli projekt řemeslné obnovy historických staveb

Řemeslo má zlaté dno

Výraznou roli v praxi hraje rukodělná práce.

Vysočina – Zedníci, štukatéři, malíři, tesaři, pokrývači, truhláři či kováři. Řemeslníci v těchto oborech mají na Vysočině jedinečnou možnost zvýšit si kvalifikaci a konkurenceschopnost. Národní památkový ústav v Telči (NPÚ) už loni v listopadu odstartoval první ročník vzdělávacího programu Řemeslná obnova historických staveb. Jeho pilotní projekt proběhl v roce 2014. Řemeslníci, kteří se do programu přihlásili a úspěšně ho absolvují, mohou v budoucnosti odborně opravovat například zchátralý zámek v Brtnici či další významné památky. Praktická část vzdělávacího kurzu začne už v příštím týdnu. První ročník navázal na pilotní projekt z roku 2014, který úspěšně absolvovalo prvních osmdesát účastníků. Aktuálně čítají kurzy řemeslné obnovy celkem 42 účastníků.

„Kurzy jsou koncipovány jako další vzdělávání rozvíjející kvalifikaci pracovníků v oblasti činností, které ještě nejsou charakteru restaurování, přesahují však rozsah běžným způsobem kvalifikované profese řemeslníka,“ uvedla koordinátorka projektu Kateřina Samojská z NPÚ. Jen pro představu. Tesaři v pilotním projektu například opravovali šindelem pokryté věžičky u vstupu do brtnického zámku. Řemeslníci také během kurzů získávají cenné kontakty na sebe navzájem, na památkové úředníky a pracovníky v oboru památkové péče.

Praxe začne

Kurzy byly v listopadu 2015 zahájeny přednáškami z teorie památkové péče. Přední odborníci účastníky seznámili s problematikou kulturního dědictví, s právním rámcem ochrany kulturních památek v České republice, s problematikou údržby a oprav historických objektů z pohledu památkového architekta a s průzkumem a dokumentací historických staveb. „Součástí přednášek byla i prezentace náročné památkové obnovy Lannerova domu v Telči, dále komentovaná prohlídka zámku v Brtnici, při níž se účastníci mohli seznámit i s nepříznivými zásahy z 80. let, dnes již překonanými, nebo odborná exkurze v Ústavu teoretické a aplikované mechaniky Akademie věd České republiky – Centra Excellence Telč,“ uvedla Samojská.

Řemeslníci, stejně jako v roce 2014 při pilotním projektu, absolvovali 30 hodin teorie, dalších 70 hodin věnují praktické výuce na památkách. „Při první praktické výuce odvedli absolventi nejvíce práce na zámku v Brtnici na Jihlavsku, kde opravovali vstupní bránu. Letos budou na Brtnici pokračovat,“ konstatovala odborná garantka projektu Martina Indrová, ředitelka telčského pracoviště Národního památkového ústavu.

Hlavním přínosem pro účastníky kurzu je podle Indrové především prokazatelné zvýhodnění na trhu práce. Absolvent kurzu prohloubí své znalosti a dovednosti, získá i nové kontakty a umocní schopnost rozpoznání památkových hodnot, která je v procesu obnovy historických staveb velmi žádoucí. „Absolvent obdrží certifikát, kterým se ve výběrových řízeních může prokázat jako vhodnou referencí pro obnovu památkového fondu. Nezanedbatelným přínosem může být také setkávání se a výměna zkušeností mezi jednotlivými účastníky kurzu i jejich lektory,“ poznamenala Indrová. Všechny získané znalosti a dovednosti jsou garantovány NPÚ jakožto metodickým pracovištěm a jsou v souladu s požadavky na ochranu památek.

Řemesla ohrožena

„Stavební práce spojené se záchranou památek se vyznačují šetrným přístupem k historickému objektu a odlišnou a specifickou organizací práce. Snaží se maximálně využít tradiční materiály a kladou respekt na původní hmotu. Částečně využívají původní technologie, ale také chytře využívají moderní postupy a technologické vymoženosti. Dominantní roli hraje rukodělná práce,“ dodala Samojská.

Dnes je podle ní existence tradičních řemesel v péči o památky v ohrožení. „Zachování znalosti a udržení, i postupné oživení schopnosti aplikace tradičních technologií a postupů při záchraně památek je základní podmínkou úspěšné péče o památky. Zaniknouli veškeré dovednosti, s jejichž pomocí byla díla v minulosti tvořena, budou památky trpět neúnosnými zásahy a postupnou ztrátou autenticity,“ dodala Samojská. Jedním z problémů, se kterým se pracovníci památkové péče v praxi setkávají při obnovách památkového fondu, je nedostatečná znalost a nezájem velkých firem nebo řemeslníků s opravou památky za použití tradičních technologií a materiálů. Problémem je také jejich malá motivace. Dalším cílem, který NPÚ sleduje, je umožnit malým kvalifikovaným řemeslníkům, aby uspěli ve výběrových řízeních oproti velkým firmám, a preferovat kvalitu oproti kvantitě. Co se týče počtu řemeslníků, kteří mají dostatečné zkušenosti s obnovami památek, Samojská sdělila: „Zkušenosti odborníci jsou, i když je jich málo, ale lze je vyhledat. Otázkou zůstává, zda se k obnově památek vůbec dostanou v souvislosti se silnou konkurencí velkých firem, které nabízejí stavbu na klíč, a obecně pro nezájem investorů a zadavatelů,“ poznamenala Samojská.

V letošním roce se 42 účastníků rozdělilo do jednotlivých modulů následovně. Památkovou péči absolvoje šest účastníků, kovářů je 10, štukatérů 6, zedníků 5, malířů jsou dva, truhlářů je osm a tesařů pět. Pilotní projekt podle Samojské ukázal, jak bylo důležité, že se řemeslníci navzájem poznali, vyměnili si kontakty, zkušenosti a mohou si vzájemně vypomáhat. „Výhodou také je, že během praktických částí viděli mistrovi takzvané pod pokličku a mnohé se přiučí,“ dodala Samojská. Národní památkový ústav vybral pro projekt přední renomované odborníky. „Lektoři teorie jsou z řad odborných pracovníků NPÚ a externistů – expertů v oboru. Co se týká mistrů praktické výuky, snažili jsme se představit skutečné osobnosti stojící v čele zavedených uměleckořemeslných dílen,“ uzavřela koordinátorka projektu.

Letošní praktická výuka začne na zámku v Brtnici už v příštím týdnu 7. dubna. Jarní dílny jsou naplánované až do května.

Ohlas účastníka

Pilotního projektu se zúčastnil Vlastimil Brychta, který se podělil o zkušenost z kurzu. V čem byl pro vás kurz přínosný? Na kurzu jsem si připomenul tesařské spoje a technologie oprav památkových objektů. Pomohl vám ve vaší pracovní kariéře, jakým způsobem? Zkušenosti s obnovou památkových objektů jsem už měl, ale například v Brtnici na zámku jsme pracovali se šindelí, se kterou jsem do té doby zkušenosti neměl. Tuto praxi jsem využil při opravě bašty na parkáně v Telči, která je památkou.

Praxe v Brtnici

Příklady míst a aktivit, které budou řemeslníci absolvovat v jednotlivých modulech. Termíny nejbližších jarních dílen na zámku v Brtnici jsou 7. – 8. dubna, 28. – 30. dubna a 12. – 13. května.

MODUL MALÍŘ západní sál s kazetovým stropem, severní křídlo 3. nádvoří záměr: obnova nejmladší dochované vrstvy výmalby z 19. století (ornamentální dekor) restaurátorským způsobem

MODUL ŠTUKATÉR neogotický portál, fasáda 2. nádvoří záměr: rekonstrukce štukového portálu

MODUL ZEDNÍK vchod v přízemí přístavku západního křídla, 2. nádvoří záměr: oprava záklenku vchodového otvoru východní místnost v přízemí jižního křídla, 2. nádvoří záměr: oprava klenby most u vstupní brány záměr: opakované nanesení obětované omítky na vnitřní část zděného zábradlí mostku

MODUL TESAŘ krov západního křídla, 1. nádvoří (prostor mezi 2. a 4. plnou vazbou směrem od severu) záměr: náhrada a protézování chybějících nebo destruovaných prvků krovu pomocí tradičních tesařských technologií (celodřevěné spoje)

MODUL POKRÝVAČ krov západního křídla, 1. nádvoří záměr: výměna dožilé střešní krytiny

MODUL TRUHLÁŘ sál v 1. patře severního křídla (expozice Černá smrt) záměr: obnova dvoukřídlého okna

Foto popis| PRVNÍ SEZNÁMENÍ. Účastníci řemeslných kurzů už mají za sebou teoretickou část, která se uskutečnila v zimních měsících. V příštím týdnu se většina z nich poprvé seznámí s praktickou výukou. Někteří už stihli první praktické kurzy. Jsou mezi nimi například kováři či štukatéři (na snímcích). Velká část řemeslných kurzů se bude konat na zámku v Brtnici, se kterým je dobrá zkušenost z pilotního projektu.

Foto popis| OPRAVY V BRTNICI. Frekventanti modulu truhlář pracovali během pilotního projektu na výměně dožilé střešní krytiny (dřevěný štípaný šindel) věžičky vstupní partie zámeckého areálu v Brtnici. Lektory pokládky šindele byli Roman Vlách a Břetislav Kocián.

Foto autor| Foto: NPÚ /archiv (3x)

Region| Vysočina

Publikováno| Havlíčkobrodský deník; Publicistika; 06

Publikováno| Jihlavský deník; Publicistika; 06

Publikováno| Třebíčský deník; Publicistika; 06

Publikováno| Žďárský deník; Publicistika; 06

Publikováno| Pelhřimovský deník; Publicistika; 06

ID| f1cdb43a-12f9-4218-b483-ee2bf326848d